

Олександр Олександрович АЛЕКСЕЄВ
кандидат педагогічних наук, старший викладач,
кафедри спорту і спортивних ігор,
Кам'янець-Подільський національний університет
імені Івана Огієнка

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ ПІДЛІТКІВ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Алексеев О. О. Особливості підготовки майбутніх учителів фізичної культури до формування здорового способу життя підлітків в умовах інклюзивної освіти // Вектор Поділля : наук. журн. / [Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний соціально-економічний коледж; редкол.: М. М. Тріпак (гол.ред.), О. Н. Коркушко (заст. гол. ред.), А. Zielińska та ін.]. Кам'янець-Подільський : Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету "Економічна думка", 2018. Вип. 1. С. 151–162. – ISSN 2617-1112

Анотація

Вступ. Одним з результатів гуманістичного розвитку сучасного суспільства науковці вважають інклюзивну освіту. Зважаючи на зростаючий науковий інтерес до інклюзивної освіти у світі, в Україні тільки розпочато організацію підготовки фахівців у певних галузях для навчання та виховання дітей і підлітків з особливими освітніми потребами.

Мета. Мета дослідження передбачає теоретичне вивчення та аналіз проблеми підготовки майбутніх учителів фізичної культури до формування здорового способу життя підлітків в умовах інклюзивної освіти під час навчання у закладах вищої освіти.

Результати дослідження. У статті окреслено особливості підготовки майбутніх учителів фізичної культури до формування здорового способу життя підлітків в однакових освітніх умовах свідчать, що мотивування школярів до здорового способу життя з урахуванням їхніх інтересів, рівня фізичного розвитку є одним із пріоритетних завдань держави, яке стоїть перед навчальними закладами. Щоб досягти успіху та задовольнити різноманітні потреби учнів, зумовлені їхніми здібностями, рівнем розвитку, інтересами та іншими відмінностями, педагогам необхідно змінювати методи навчання, навчальне середовище, матеріали, використовувати традиційні й нетрадиційні підходи; бов'язковою умовою інклюзивного навчання є розробка індивідуального навчального плану з урахуванням загальних ліній дидактичного проекту, майбутніми учителями фізичної культури.

Ключові слова: інклюзивна освіта, тенденції підготовки студентів, особливі освітні потреби, здоровий спосіб життя.

Oleksandr Oleksiyovych ALIEKSIEIEV
PhD of Pedagogical Sciences, Senior Lecturer,
Department of Sports and Sports Games,
Kamianets-Podilsky Ivan Ohienko National University

PECULIARITIES OF THE TRAINING OF FUTURE TEACHERS OF PHYSICAL CULTURE TO THE FORMATION OF A HEALTHY LIFESTYLE OF ADOLESCENTS IN CONDITIONS OF INCLUSIVE EDUCATION

Abstract

Introduction. Scientists consider inclusive education as one of the results of the humanistic development of modern society. In view of the growing scientific interest in inclusive education in the world, the organization of training specialists in certain fields for the education and upbringing of children and adolescents with special educational needs has just begun in Ukraine.

Purpose of the study involves theoretical study and analysis of the problem of preparing future teachers of physical culture for the formation of a healthy lifestyle of adolescents in conditions of inclusive education while studying in higher education institutions.

Results. The article outlines the peculiarities of the preparation of future teachers of physical culture for the formation of a healthy life style of adolescents under the same educational conditions. It states that motivation of schoolchildren to a healthy lifestyle, taking into account the interests, the level of physical development is one of the priorities of the state for educational institutions. To succeed and meet the diverse needs of students due to their abilities, level of development, interests and other differences, teachers need to change teaching methods, learning environment, materials, use traditional and non-traditional approaches; the obligatory condition of inclusive education is the making of an individual curriculum by future teachers of physical culture, taking into account the general lines of the didactic project.

Keywords: *the inclusive education, training tendencies of students, special educational needs, healthy lifestyles.*

Вступ. Особливого значення у сучасній освіті набуває питання підготовки педагогічних кадрів у галузі фізичної культури, які здатні працювати в умовах інклюзивної освіти, враховувати вікові особливості та особливі освітні потреби тієї категорії учнів (підлітків), які не завжди готові зробити адекватний вибір у життєвих ситуаціях, протистояти середовищу і групі, інколи асоціальної спрямованості.

Мета та завдання статті. Метою дослідження є вивчення проблеми підготовки майбутніх учителів фізичної культури до формування здорового способу життя підлітків в умовах інклюзивної освіти під час навчання у

зкладах вищої освіти. Розв'язання мети передбачає наступні завдання: окреслення основних тенденцій підготовки студентів у сучасних закладах вищої освіти для роботи в умовах інклюзивної освіти; здійснення аналізу наукових праць щодо визначення психолого-педагогічних особливостей сучасних школярів підліткового віку та формування у них здорового способу життя; визначення впливу суб'єктивних і об'єктивних чинників сьогодення на виховання здорової особистості.

Виклад основного матеріалу дослідження. Теоретичні передумови вирішення проблеми підвищення якості професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури відображені у фундаментальних дослідженнях А. Коноха [8], Л. Сущенко [13], О. Тимошенко [14], Б. Шияна [20] та ін. Науковцями розроблено концепції професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів фізичної культури на засадах аксіології (Л. Демінська [2]); розглянуто основні аспекти формування у них методичної (Л. Коновальська [7]) та психолого-педагогічної компетентності й готовності до професійної діяльності (М. Карченкова [6]), позашкільної оздоровчо-виховної роботи в умовах сучасної парадигми освіти (Є. Захаріна [4]). Споріднені напрями наукових пошуків проводять й зарубіжні науковці, які розкривають особливості підготовки майбутніх учителів фізичної культури (А. Бойсе (A. Bouce) [24]) до підвищення рівня соціального самопочуття учнів, фізкультурно-оздоровчої та спортивно-масової роботи в загальноосвітній школі, сприяння соціальній інтеграції (Дж. Джоєн та Г. Вегіс (J. Jooyeon та H. Wegis) [22]) та ін.

Майбутньому вчителю фізичної культури необхідно від самого початку навчання у ВНЗ опанувати ефективними практичними формами та засобами спортивних та інноваційних фізкультурно-оздоровчих технологій, які можна буде використовувати в процесі підготовки підлітків до здорового способу життя, для їхнього гармонійного розвитку в умовах інклюзивної освіти.

Нові вимоги, які в сучасних умовах висуваються до вищої освіти, визначають перспективні напрями – підготовку майбутніх учителів фізичної культури нового типу, які органічно поєднують широкий науковий світогляд із професіоналізмом, високий рівень творчих здібностей соціально зрілої, готової до педагогічної праці [16, с. 20], збереження здоров'я учнівської молоді.

Для оновлення змісту професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури, на думку І. Іваній, необхідним є формування підготовленості випускників до фізкультурно-оздоровчої роботи з учнями загальноосвітніх навчальних закладів та творчого вирішення завдань здоров'язбережувальної освіти майбутніх учителів фізичної культури [5, с. 44–45]. Досягнення високого рівня професійної підготовленості майбутнього вчителя ФК досягається, як зазначає І. Шаповалова, шляхом створення механізму стійкого розвитку педагогічної системи професійної підготовки науково-педагогічних фізкультурних кадрів, яка відповідає розвитку і запитам особистості, суспільства та держави й дозволяє істотно підвищити якість освіти, соціокультурну і здоров'яформуючу роль фізичної культури та спорту [19, с. 435]. Таким чином, підготовка майбутнього вчителя ФК – це процес, спрямований на досягнення кінцевого результату, зумовлений

соціальним замовленням суспільства, який виявляється в понятті «готовність вчителя до професійної діяльності».

Нам імпонує думка А. Турчака, що специфіка професії вчителя фізичної культури в сучасних умовах потребує від нього професійних знань, умінь, творчого та критичного мислення, ефективної діяльності, оскільки він виконує важливу соціальну функцію – здійснює духовний, розумовий, фізичний розвиток і виховання особистості, формує готовність до здорового способу життя учнівської молоді, а його праця спрямована не лише на проведення навчально-пізнавального процесу, а й на організацію позакласної фізкультурно-оздоровчої, освітньо-виховної діяльності учнів. Основні напрями розбудови сучасної загальноосвітньої школи вимагають пошуку ефективних шляхів здійснення вчителем фізичної культури навчально-виховної діяльності серед учнів. Зазначимо, що головним завданням вчителя є не тільки якісне проведення уроків та передача учням необхідних знань, умінь навичок зі свого навчального предмету, а й формування культури здоров'я, активне пропагування здорового способу життя [15, с. 322].

Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до формування здорового способу життя підлітків базується на їхній готовності застосовувати принципи, форми, методи і засоби навчальної роботи, які не завдають шкоди здоров'ю школярів; формувати у підлітків основи знань про здоров'я і способи його зміцнення та збереження; сприяти усвідомленню учнями потреби у здоровому способі життя та вироблення ними необхідних здоров'язбережувальних навичок; мотивувати підлітків до фізкультурно-оздоровчої діяльності, що передбачає набуття навичок педагога-організатора фізкультурно-масової роботи в школі з організації та проведення тренувань у фізкультурно-оздоровчих гуртках. Таким чином, підготовка майбутніх учителів фізичної культури передбачає опанування ними знаннями стосовно організації та проведення фізкультурно-оздоровчих заходів з метою формування здорового способу життя підлітків. Тому, вчитель при інклюзивному навчанні має забезпечує доступ до освіти дітей з особливими потребами у загальноосвітніх школах за рахунок застосування методів навчання, що враховують індивідуальні особливості таких дітей. В основу такої освіти покладена ідеологія, яка виключає будь-яку дискримінацію дітей; забезпечує однакове ставлення до всіх людей, але створює спеціальні умови для дітей з особливими потребами.

Узагальнюючи вищезазначене, зауважимо, що більшість науковців наголошують на необхідності підготовки майбутніх учителів фізичної культури до формування здорового способу життя в учнів загальноосвітніх закладів, з метою ефективного впровадження інклюзивної освіти для навчання дітей з особливими потребами. З цією метою необхідно створити умови, які передбачають врахування правових, понятійно-термінологічних, організаційно-педагогічних, соціально-комунікативних, навчально-методичних та соціологічних аспектів.

У зв'язку з цим, у контексті дослідження вважаємо за потрібне окреслити особливості підготовки майбутніх учителів фізичної культури до формування здорового способу життя підлітків в умовах інклюзивної освіти. Перша

особливість підготовки майбутніх учителів фізичної культури до формування здорового способу життя підлітків залежить від *урахування двоякості впливу на формування особистості підлітка біологічних процесів, що ведуть до анатомо-фізіологічних змін в організмі, та соціальних чинників*. Підлітковий вік – це досить важливий період для формування ЗСЖ дитини. По-перше, на цьому віковому етапі відбуваються фізіологічні та психологічні зміни організму. По-друге, навчання відзначається своєрідністю зростання і розвитку в соціальному аспекті чи особливих освітніх потреб. По-третє, підлітковий вік характеризується статевим дозріванням та емоційною нестабільністю. Особливості протікання цього періоду багато в чому визначають майбутнє підлітка, його фізичне та психічне здоров'я, успішність залучення до трудової діяльності, реалізації репродуктивного потенціалу [99, с. 3].

Пристаючи до аналізу впливу біологічних процесів та соціальних чинників на формування здорового способу життя підлітків, слід зазначити, що підлітковий період є «критичним» періодом онтогенезу. Це зумовлено тим, що відбувається перебудова організму, яка починається зі змін в ендокринній системі та функціонуванні найважливіших залоз внутрішньої секреції (щитовидної, статевої, надниркових залоз). Їхня діяльність зумовлює численні зміни в організмі підлітка, серед яких найбільш очевидні – прискорення росту тіла і статеве дозрівання. Порушення гормонального балансу в організмі підлітків опосередковує їхню схильність до асоціальної поведінки, до формування таких якостей як агресивність, злість, домінування примітивних інстинктів. Прискорення фізичного, фізіологічного розвитку досить часто виснажують психо-соматичні резерви організму [33, с. 14].

Психолого-педагогічні особливості підліткового віку характеризуються тим, що вони знаходяться у положенні «маргінальної» особистості [1010]. Типовими рисами такої особистості є емоційна нестійкість, чутливість, сором'язливість, агресивність, конфліктність, схильність до необдуманих суджень та оцінок. Між тим, підліткам властива підвищена чутливість до впливу несприятливих чинників, що створюють загрозу освітнім організаціям, оскільки вік від 10 до 16 років – роки інтенсивного росту і розвитку, біологічного, соціального і психологічного дозрівання особистості, коли формується світогляд, готовність до різноманітної трудової і творчої діяльності.

Вітчизняні та зарубіжні дослідники окреслюють підлітковий вік як період протиріч, претензій на дорослість і визнання, розвитку самосвідомості, становлення «Я-концепції», прагнення до соціального і особистісного самовизначення.

Наступна особливість підготовки майбутніх учителів фізичної культури до формування здорового способу життя підлітків в умовах інтеграції дітей з особливими потребами в освітню систему, полягає в тому, що вони повинні повному ставити цілі, сутністю яких є *розвиток якостей особистості підлітків в межах прогностичної, практико зорієнтованої та компетентнісної спрямованості*.

Прогностична спрямованість підготовки мабутніх учителів ФК до формування здорового способу життя підлітків пов'язана з необхідністю розпізнавати, оцінювати і прогнозувати небезпеки і загрози, що діють на

підлітків, їхню безпеку та здоров'я в умовах безперервної взаємодії з комплексом соціально-екологічних чинників.

Практико зорієнтована спрямованість підготовки майбутніх учителів фізичної культури до формування здорового способу життя підлітків визначається впровадженням професійно зорієнтованих технологій навчання, які сприяють формуванню у студентів значущих для професійної діяльності якостей особистості, а також знань, умінь і навичок, що забезпечують якісне виконання функціональних обов'язків у майбутній педагогічній практиці в умовах інклюзії.

Компетентнісно-діяльнісна спрямованість підготовки майбутніх учителів фізичної культури до формування здорового способу життя підлітків сприяє підготовці майбутнього фахівця, що володіє високим рівнем компетентності, вміє творчо знаходити, засвоювати і користуватися ноксологічною інформацією під час аналізу різних проблемних ситуацій у системі «людина – природа – суспільство – техносфера».

Ще однією особливістю підготовки майбутніх учителів фізичної культури до формування здорового способу життя підлітків є *необхідність урахування чинників ризику формування порушень здоров'я підлітків, що зумовлені навчальним процесом та психоінформаційними перенавантаженнями*. Такими чинниками є: недостатній рівень санітарно-епідеміологічного благополуччя в освітніх установах (незбалансоване і неповноцінне харчування, гіпокінезія школярів), недотримання гігієнічних нормативів режиму навчання, відпочинку, сну, прогулянок [12], а також інтенсифікація навчального процесу, велике кількість психотравмуючих чинників сучасного суспільства тощо.

Фундаментальне дослідження щодо деструктивного впливу сучасного навчального процесу на тілесне здоров'я підлітка здійснив В. Базарний. Автор зазначає, що протягом усього навчального процесу в школі в учнів пригнічується активність тіла, обмежуються силові навантаження на весь опорно-руховий апарат і кістково-м'язову систему. Зниження рухової активності катастрофічні для організму підлітка. Внаслідок зростаючої ригідності і «туго рухливості» кістково-м'язових систем деформуються структури малого таза і починаються застійно-запальні процеси; відбувається руйнування дітородної функції, згасання якості й ефективності запліднюючої здатності сперми тощо. Увесь цей комплекс патологічних явищ В. Базарний визначає як «синдром втоми дітей», який у процесі навчання в режимі напруги трансформується в «синдром прижиттєвої муміфікації тіла». Для попередження розвитку подібних станів майбутній учитель фізичної культури повинен вміти обирати такі оптимальні засоби фізичної культури, що не лише зорієнтовані на розвиток основних фізичних якостей підлітків, а й спрямовувалися б на зростання адаптації їхнього організму до психофізіологічних навантажень, розвиток емоційно-вольової сфери [2424, с. 773], здатності створювати здоров'язбережувальну атмосферу в особистому житті. Відтак, осмислення шкільних чинників, що руйнують здоров'я підростаючого покоління, вміння їх попередити або мінімізувати – це сучасні вимоги до майбутнього учителя фізичної культури.

Наступну особливість виокремлюємо як *підготовку майбутнього вчителя ФК до роботи з подолання шкідливих звичок підлітків шляхом посилення уваги до формування особистості підлітка* (акцентуація уваги на сприяння засвоєнню цінностей культури, накопичених людством), тобто, забезпечення духовного здоров'я молоді. Відомо, що здоровий спосіб життя несумісний зі шкідливими звичками, а вживання алкогольних, наркотичних речовин, тютюнопаління перешкоджають утвердженню будь-яких аспектів здорового способу життя. У сучасному суспільстві шкідливі звички належать до числа найважливіших чинників ризику багатьох захворювань, істотно позначаються на стані здоров'я дітей і підлітків, населення в цілому.

Зважаючи на це, майбутнім учителям фізичної культури необхідно опанувати ефективними специфічними методами профілактики шкідливих звичок з урахуванням таких принципів: 1) цілеспрямованість і наступність у пропаганді здорового способу життя та попередженні шкідливих звичок, що передбачає поступове, багаторазове ускладнення подачі інформації щодо дії шкідливих звичок (від найпростіших наочних дослідів до показу глибинних зв'язків алкоголю зі шкодою, що наноситься суспільству) з урахуванням віку учнів; 2) планування профілактичної роботи відповідно до фаз і стадій формування у дітей установок щодо вживання шкідливих речовин; 3) урахування психічних особливостей підліткової вікової групи учнів; 4) відповідність гігієнічного, морального, емоційного та змістовного аспектів в орієнтації підлітків на здоровий спосіб життя; 5) організація повноцінного дозвілля та підвищення соціально-гігієнічно корисної активності учнів підліткового віку; 6) комплексний підхід до роботи щодо попередження шкідливих звичок (взаємодія з сім'єю, фахівцями-медиками, недержавними організаціями); 7) організація особистісної участі підлітків у пропаганді здорового способу життя і попередженні шкідливих звичок.

Ще однією особливістю є необхідність *підготовки майбутніх учителів фізичної культури до вибору оптимальних інноваційних засобів формування здорового способу життя підлітків з урахуванням специфіки їхньої соціалізації*. Сучасний підліток живе в світі, складному за змістом і тенденціями соціалізації. Як процес соціалізація охоплює не лише усвідомлені, контрольовані, цілеспрямовані дії, а й стихійні, спонтанні процеси, що так чи інакше впливають на формування особистості.

Соціалізація підлітка відбувається зазвичай під безпосереднім впливом його найближчого оточення, тому протікання цього процесу багато в чому залежить від того, наскільки сформованими в ньому є умови, необхідні для успішної самоідентифікації, самовиявлення та самоствердження дитини. У міру дорослішання у підлітка змінюється ієрархія інтересів і потреб, втрачають свою актуальність стосунки з батьками, учителями. Особливо важливим у цей період стає оточення однолітків, які мають спільні інтереси, часто спілкуються та впливають один на одного [11, с. 113]. До жодної іншої когорти вони не сприйнятливі так, як до свого підліткового середовища, з його позитивними або негативними орієнтаціями й установками. Специфіка соціалізації у групі однолітків є вирішальним чинником у передачі інформації, моделей поведінки, моди, можливості самоствердження.

Ми погоджуємося з думкою В. Одайник, що підлітки в більшості випадків прагнуть до довірливого нерегламентованого типу відносин із дорослими, що створює сприятливі можливості для вирішення характерної для цього періоду проблеми пізнання самого себе, своїх можливостей та свого місця в житті. Переважання в реальності регламентованого типу взаємин перешкоджає розвитку потреби в спілкуванні з дорослими, що спонукає підлітків до пошуку відповідей на питання, які виникають у колі однолітків. Тому одним із пріоритетних завдань майбутнього вчителя фізичної культури є організація зовнішніх впливів на активізацію в молоді мотивації до здорового способу життя. Для цього йому необхідно вміти працювати з групою підлітків та спрямовувати власну діяльність на формування у вихованців світогляду, у якому здоров'я є найвищою цінністю особистості, нації та людства, збагачення уявлень і знань про здоровий спосіб життя, формувати навички, які дадуть їм змогу зробити вибір на користь здорового способу життя, обмінюватися власним життєвим досвідом [11, с. 21].

Суттєвого значення у підготовці майбутніх учителів фізичної культури до формування здорового способу життя підлітків відіграє усвідомленість студентами всієї значущості ведення здорового способу життя і зміцнення здоров'я. Здоровий спосіб життя підлітків – це не просто певні правила існування, а засіб для більш гармонійного фізичного та інтелектуального розвитку, емоційної насиченості та здоров'я.

Висновки і пропозиції. Професійна підготовка майбутніх учителів фізичної культури передбачає розвиток у них певних якостей і властивостей, які сприяють формуванню здорового способу життя підлітків в умовах інклюзивної освіти. Така робота неможлива без певного образу, професійного ідеалу, в структурі якого представлені цінності фізичної культури: здоров'я, фізичний і функціональний стан, розвинуті психофізичні здібності, висока працездатність, емоційність, моральне благополуччя. Щоб досягти успіху та задовольнити різноманітні потреби учнів, зумовлені їхніми здібностями, рівнем розвитку, інтересами та іншими відмінностями, педагогам необхідно змінювати методи навчання, навчальне середовища, матеріали тощо. Педагоги, котрі досягають успіху в навчанні дітей з особливими освітніми потребами, застосовують різноманітні методи навчання, які змінюються залежно від спеціальних потреб учня. Ці зміни або пристосування до потреб учнів відбуваються через адаптації або модифікації.

Значний потенціал у підготовці майбутніх учителів фізичної культури до формування здорового способу життя підлітків в умовах інклюзивної освіти має навчальна дисципліна «Фізичне виховання». Використання цього потенціалу буде ефективним, якщо на заняттях цілеспрямовано і систематично створюються умови для становлення особистісного, зацікавленого ставлення студентів до здорового способу життя; оволодіння студентами досвідом ведення здорового способу життя поєднується з розвитком у них здатності до його формування у підлітків.

Таким чином, окреслені особливості підготовки майбутніх учителів фізичної культури до формування здорового способу життя підлітків в однакових освітніх умовах свідчать, що мотивування школярів до здорового

способу життя з урахуванням їхніх інтересів, рівня фізичного розвитку є одним із пріоритетних завдань держави, яке стоїть перед навчальними закладами.

Водночас, традиційний урок фізичної культури в школі і заняття з фізичного виховання у закладах вищої освіти не забезпечують необхідної тижневої рухової активності та адекватної здоров'язберігаючої інформації для формування здорового способу життя. Стає зрозумілим, що будь-які спроби впливати на організм дітей та підлітків традиційними методами та засобами (теоретичні знання, показ вправ, здача нормативів) не дають бажаного оздоровчого ефекту. Відтак, обов'язковою умовою інклюзивного навчання є розробка індивідуального навчального плану з урахуванням загальних ліній дидактичного проекту, майбутніми учителями фізичної культури. Також, доцільно на заняттях фізичного виховання застосовувати сучасні, традиційні й нетрадиційні підходи, які значно підвищують інтерес підлітків до фізичної культури й спорту, створять нове позитивне емоційне забарвлення занять, будуть розвивати у молоді підліткового віку витривалість і працездатність, що спонукатиме до ведення здорового способу життя та інтеграції дітей з особливими потребами в освітню систему.

Список літератури

1. Голованова Н. Ф. Социализация и воспитание ребенка : учеб. пособ. для студ. высших учеб. завед. СПб. : Речь, 2004. 272 с.
2. Демінська Л. О. Концепція професійно-педагогічної підготовки майбутніх вчителів фізичного виховання на засадах аксіології. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Сер. : Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт. 2012. Вип. 98 (2). С. 31–34.
3. Єгонська Н. Криза підліткового періоду. Завуч. 2002. № 34 (148). С. 14–15.
4. Захаріна Є. А. Професійна підготовка майбутніх учителів фізичної культури до позакласної та позашкільної оздоровчо-виховної роботи в умовах сучасної парадигми освіти. Актуальні проблеми державного управління, педагогіки та психології. 2011. Вип. 2. С. 247–251.
5. Іваній І. І. Компетентнісний підхід до професійної підготовки вчителя фізичної культури. Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві. 2013. № 1 (21). С. 43–48.
6. Карченкова М. В. Педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Переяслав-Хмельницький, 2006. 228 с.
7. Коновальська Л. О. Формування методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у процесі вивчення професійно зорієнтованих дисциплін : дис. ... канд. пед. наук : К., 2011. 270 с.
8. Конох А. В. Теоретичні та методичні засади професійної підготовки майбутніх фахівців із спортивно-оздоровчого туризму у вищих навчальних закладах : дис... доктора пед. наук : К., 2007. 679 с.
9. Лапаєнко С. В. Формування ціннісних орієнтацій старших підлітків на здоровий спосіб життя : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». К., 2000. 19 с.

10. Литовченко Н. Ф. Психокорекція депресії у підлітковому віці. Практична психологія та соціальна робота. – 2007. – № 4. – С. 40–50.
11. Одайник В. Формування здорового способу життя у підлітків. Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Сер. : Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини. 2010. Вип. 3. С. 20–23.
12. Сікура А. Гіпокінезія як різновид залежності. Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві. 2012. № 3 (19). С. 247–252.
13. Сущенко Л. П. Професійна підготовка майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту : (теоретико-методол. аспект) : монографія. Запоріжжя : ЗДУ, 2003. 442 с.
14. Тимошенко О. В. Теоретико-методичні засади оптимізації професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури : монографія. К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2008. 420 с.
15. Турчак А. Л. Підготовка майбутнього вчителя фізичної культури до роботи з попередження шкідливих звичок учнів : навч.-метод. посіб. Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2013. 212 с.
16. Ушмарова В. В. Die Evolution des soziokulturellen Phänomens «Lehrerfortbildung» in der Ukraine. Педагогічна освіта : теорія і практика. 2015. Вип. 18 (1). С. 17–22.
17. Чепелюк А. В. Формування психолого-педагогічної компетентності майбутнього вчителя фізичної культури у вищому навчальному закладі : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». Хмельницький, 2014. 20 с.
18. Чеховська Л. Історичні аспекти розвитку фізичної культури : навч. посіб. Львів : ЛВІ, 2005. 145 с.
19. Шаповалова І. Формування фахової компетентності майбутніх учителів фізичної культури в контексті підготовки до професійного самовдосконалення. Педагогічний дискурс. 2014. Вип. 17. С. 204–208.
20. Шиян Б. М. Теоретико-методичні основи підготовки вчителів фізичного виховання в педагогічних навчальних закладах : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». К., 1997. 50 с.
21. Boyce A. V. Physical Education – overview, preparation of teachers. Journal of National, Health, Sport, and Programs. 2013. № 68(4). P. 25–33.
22. Jooyeon J. Changing Physical Education Teacher Education Curriculum to Promote Inclusion. NAKHE. 2013. № 65. P. 372–383.
23. Marcia J. Identity in adolescence. In Adelson (Ed) : handbook of adolescent psychology. New York : Wiley, 1980. 242 p.
24. Puetz T. W. Physical activity and feelings of energy and fatigue: epidemolgical evidence. Sports Medicine. 2006. V. 36. P. 767–780.

References

1. Golovanova N. F. (2004). *Socialization and upbringing of the child*, 272.
2. Demins'ka L.O. (2012). The Concept of the Pro-Faculty Pedagogical Study of Future Teachers of Physical Education at the Grades of Axiology. *Pedagogical sciences. Physical training and work*, 98 (2), 31-34.

3. Yegons'ka N. (2002). The crisis of the teenage period. *The Head*. 14-15.
4. Zaharina Ye. A. (2011). Professional background of future teachers of physical culture for the pre-school and post-secondary educational-educational programs in the skills of the educational paradigms of the ocvi. *Actual problems of state administration, pedagogy and psychology*, 2, 247-251.
5. Ivaniy I. I. (2013). The qualitative approach to the practical training of the teacher of physical culture. *Physical education, work and culture of life in vocational learning*, 1 (21), 43-48.
6. Karchenkova M. V. (2006). *Pedagogical skills of the formation of the future of teachers of physical culture for the prefeching activity*, 228.
7. Konoval'ska L. O. (2011). Formation of the methodical competence of future teachers of physical culture in the study of professionally oriented disciplines, 270.
8. Konoh A. V. (2007). Theoretical and methodical principles of professional training of future specialists in sports and health tourism in higher educational institutions, 679.
9. Lapayenko S. V. (2000). Formation of value orientations of senior teenagers on a healthy way of life, 19.
10. Lytovchenko N. F. (2007). Psychosocial correction of depression in adolescence. *Practical Psychology and Social Work*, 4, 40-50.
11. Odaynik B. (2010). Formation of a healthy lifestyle in adolescents. *Physical education, sport and human health edition*, 3, 20-23.
12. Sikura A. (2012). Hypokinesia as a kind of addiction. *Physical education, sports and health culture in modern society*, 3 (19), 247-252.
13. Sushchenko L. P. (2003). *Professional training for future specialists in physical education and development*, 442 c.
14. Tymoshenko O. V. (2008). *Theoretical and methodical principles of optimization of professional training of future teachers of physical culture*, 420.
15. Turchak A. L. (2013). *Preparation of the future teacher of physical culture for work on the prevention of bad habits of students*, 212.
16. Ushmarova V. V. (2015). Die Evolution des soziokulturellen Phänomens «Lehrerfortbildung» in der Ukraine. *Pedagogical Education: Theory and Practice*, 18 (1), 17-22.
17. Chepeljuk A. V. (2014). Formation of psychological and pedagogical competence of the future teacher of physical culture at a higher educational establishment, 20.
18. Chekhovs'ka L. (2005). *Historical Aspects of Physical Culture Development*, 145.
19. Shapovalova I. (2014). Formation of professional competence of future teachers of physical culture in the context of preparation for professional self-improvement. *Pedagogical discourse*, 17, 204-208.
20. Shyyan B. M. (1997). Theoretical and methodological bases of preparation of teachers of physical education in pedagogical educational establishments, 50.
21. Boyce A. B. (2013). Physical Education – overview, preparation of teachers. *Journal of National, Health, Sport, and Programs*, 68(4), 25–33.

22. Jooyeon J. (2013). Changing Physical Education Teacher Education Curriculum to Promote Inclusion. *NAKHE*, 65, 372–383.

23. Marcia J.(1980). Identity in adolescence. *In Adelson (Ed) : handbook of adolescent psychology. New York : Wiley*, 242.

24. Puetz T. W. (2006). Physical activity and feelings of energy and fatigue: epidemiological evidence. *Sports Medicine*, 36, 767–780.

Стаття надійшла до редакції 10 жовтня 2018 р.

УДК 376.2

Максим Павлович КИСЕЛЮК

кандидат технічних наук,
викладач кафедри інформаційної діяльності,
документознавства і фундаментальних дисциплін,
Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний
соціально-економічний коледж
E-mail: maximusmk@ukr.net

ПРЕДМЕТ «ФІЗИКА ТА АСТРОНОМІЯ» ДЛЯ РОЗВИТКУ МОТОРИКИ ДРІБНИХ М'ЯЗІВ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ

Киселюк М. П. Предмет «Фізика та астрономія» для розвитку моторики дрібних м'язів дітей з особливими потребами // Вектор Поділля : наук. журн. / [Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний соціально-економічний коледж; редкол.: М. М. Тріпак (гол.ред.), О. Н. Коркушко (заст. гол. ред.), А. Zielińska та ін.]. Кам'янець-Подільський : Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету “Економічна думка”, 2018. Вип. 1. С. 162–168. – ISSN 2617-1112

Анотація

Вступ. Стаття розглядає питання навчання та розвитку дітей з обмеженими можливостями шляхом залучення їх до виконання практичних завдань з предмета «Фізика та астрономія» в старших класах та коледжах.

Мета. Основна увага приділена засобам покращення моторики дрібних м'язів дітей через їх залучення до виконання фронтальних лабораторних робіт, позакласну та науково-дослідну роботу в залежності від рівня можливостей та навиків. Матеріал є спробою створення концепції навчання предметів природничо-математичного циклу в закладах інклюзивної освіти.

Стаття написана виходячи із досвіду викладання зазначених предметів та роботи із дітьми з обмеженими можливостями. Показано, що науково-дослідний виклад навчального матеріалу сприяє інтересу до предмета та залученню студентів до роботи в групі, сприяє набуттю необхідних знань та навичок роботи з інструментами, пристроями, приладами та матеріалами необхідними в подальшому житті. Зазначено, що під час вивчення предметів